

Motion till riksdagen 2022/23:2054

av **Lawen Redar m.fl. (S)**

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund, fritid

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	3
Anslagsförändringar, sammanfattning	4
Politikens inriktning	6
Återstart för kulturen	8
Kulturskolan	9
Kultursamverkansmodellen.....	9
Teater, dans och musik.....	9
Kungliga Operans lokaler.....	10
Litteraturen, läsandet, språket.....	10
Bildkonst, arkitektur och design.....	12
Enprocentsregeln	12
Konstnärernas villkor	13
Arkiv.....	13
Kulturmiljö	14
Museer och utställningar – fri entré.....	14
Skansen.....	14
Trossamfund.....	15
Film.....	15
Medier.....	16
Grundlagsskydd av public service.....	16
Ungdomspolitik	17
Politik för det civila samhället.....	17

Idrottspolitik och ungas idrottande.....	18
Statlig idrottsanläggningsfond.....	19
Fritidskort	19
51-procentsregeln	19
Friluftslivspolitik	19
Folkbildning	20
Utredning om folkbildningen	20
Spelmarknaden	21

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återstart för kulturen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kultursamverkansmodellen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kulturskolan och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om teater, dans och musik och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Kungliga Operan och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna de svenska folkbiblioteken och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bibliotekariers anmälningsplikt och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om litteratur och läsande och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättandet av kulturkanoner och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bildkonst, arkitektur och design och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om enprocentsregeln och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om konstnärernas villkor och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bidrag till konstnärer och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om SGI-utredningen och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arkiv och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kulturmiljövård och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fri entré på vissa statliga museer och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fri entré på regionala museer och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Skansen och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om trossamfundens vikt och betydelse och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om film och tillkännager detta för regeringen.

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om medier och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en parlamentarisk utredning för framtidens mediepolitik och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om grundlagsskydd av public service och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ungdomspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om meningsfull fritid för unga och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om politiken för det civila samhället och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om idrottspolitik och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ungas idrott och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en statlig anläggningsfond och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det föreslagna fritidskortet och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om 51-procentsregeln och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om friluftsliv och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om folkbildning och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om folkhögskoleplatser och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om spelpolitik och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om matchfixning och tillkännager detta för regeringen.

Anslagsförändringar, sammanfattning

1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete +50 mkr för att säkra kulturens återstart

+100 mkr för bidrag till Sveriges kulturskolor på samma anslag.

Anslag 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer +40 mkr för att säkra kulturens återstart genom Konstnärsnämnden och Författarfonden.

Anslag 8:1 Centrala museer: Myndigheter tillförs +100 mkr, fri entré på statliga museer förlängs.

Anslag 8:2 Centrala museer: Stiftelser +10 mkr till Skansen.

Anslag 13:1 Stöd till idrotten +100 mkr för förstärkt bidrag till ungas idrott.

Anslag 14:1 Bidrag till folkbildningen +200 mkr avseende folkhögskoleplatser.

Tabell 1 Anslagsförslag 2023 för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Statens kulturråd	71 187	±0
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	532 082	150 000
1:3 Skapande skola	201 464	±0
1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	45 153	±0
1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9 852	±0
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	1 700 935	±0
1:7 Myndigheten för kulturanalys	18 659	±0
2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner	1 131 287	±0
2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	251 614	±0
2:3 Statens musikverk	98 521	±0
3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	205 735	±0
3:2 Myndigheten för tillgängliga medier	133 363	±0
3:3 Institutet för språk och folkminnen	74 001	±0
4:1 Statens konstråd	11 347	±0
4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	42 947	±0
4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	11 844	±0
4:4 Bidrag till bild- och formområdet	46 069	±0
5:1 Konstnärsnämnden	23 702	±0
5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	568 530	40 000
6:1 Riksarkivet	455 002	±0
7:1 Riksantikvarieämbetet	291 835	±0
7:2 Bidrag till kulturmiljövård	276 042	±0
7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning	460 000	±0
7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer	8 000	±0
8:1 Centrala museer: Myndigheter	1 406 004	100 000
8:2 Centrala museer: Stiftelser	273 714	10 000
8:3 Bidrag till vissa museer	79 718	±0
8:4 Forum för levande historia	50 757	±0
8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål	80	±0
9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund	16 600	±0
9:2 Stöd till trossamfund	81 919	±0
10:1 Filmstöd	553 444	±0
11:1 Sändningar av TV Finland	9 671	±0
11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	3 488	±0
11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	533	±0
11:4 Statens medieråd	24 401	±0
11:5 Stöd till taltidningar	48 456	±0
12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	59 690	±0
12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	290 680	±0

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	22 000	±0
13:1 Stöd till idrotten	2 091 811	100 000
13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	52 164	±0
13:3 Stöd till friluftorganisationer	97 785	±0
13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15 000	±0
13:5 Insatser för den ideella sektorn	123 758	±0
14:1 Bidrag till folkbildningen	4 337 783	200 000
14:2 Bidrag till tolkutbildning	48 831	±0
14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen	30 000	±0
14:4 Särskilt utbildningsstöd	202 158	±0
15:1 Spelinspektionen	78 332	±0
Summa	16 667 948	600 000

Politikens inriktning

I det demokratiska samhället är människan målet. Socialdemokratien vill forma ett samhälle grundat på demokratins ideal och alla människors lika värde och lika rätt. Människan ska vara fri att utvecklas som individ, råda över sitt eget liv, forma sin tillvaro efter egna önsknings och påverka det egna samhället. Denna frihet ska gälla alla.

Socialdemokratien vill låta demokratins ideal prägla hela samhället och människors inbördes förhållande. Medborgarnas gemensamma vilja, utvecklad i en fri och öppen debatt och uttalad i demokratiska val, är alltid överordnad andra maktanspråk och intressen. Demokratien har därför företräde före marknaden. Genom demokratien bestämmer medborgarna vilka principer som ska styra samhällsutvecklingen och hur uppgifter och ansvar ska fördelas mellan det gemensamma och det enskilda, mellan det offentliga och marknaden.

Kultur och bildning handlar för oss om människans personliga frihet och samhällets utveckling. Kulturen ger perspektiv och förståelse för det egna livet och omvärlden, och möjligheten att kunna mötas över klassgränser och andra bakgrunder. Kulturens frigörande förmåga är en avgörande motvikt mot auktoritära krafters strävan att ta makten över tanken. Sedan socialdemokratins begynnelse har det funnits en stark drivkraft att genom kulturen öka bildningen hos befolkningen för att åstadkomma ett demokratiskt samhälle och adressera den ojämlika struktureringen av samhället. Upplysta, bildade, människor kan ta makten i sina egna händer och vägra acceptera en underordnande struktur. För oss socialdemokrater har därför kulturen och demokratien gått hand i hand, varigenom en aktiv kulturpolitik alltid varit demokratins katalysator.

Det har blivit allt mer angeläget att stå upp för yttrandefrihet, det fria ordet och oberoende medier. Kunskapsutbyte och journalistik är en drivkraft för utveckling, demokrati och sammanhållning. Mediemångfald, lokalmedia och journalistisk närvaro i hela landet är av särskild vikt. Arbetet för källkritik och mot faktaresistens är grundläggande för den fria åsiktsbildningen och därmed för demokratien. Genom sin kombination av aktualitetsprogram, underhållning och smalare innehåll ska Sveriges Television,

Sveriges Radio och Utbildningsradion fortsatt bidra till nyhetsförmedling och kulturupplevelser. Socialdemokraterna vill grundlagsskydda public service.

Dagens presstöd infördes på 1970-talet och behöver reformeras för att möta de utmaningar som branschen nu står i. Förslaget från mediestödsutredningen innebär i korthet att det upplagebaserade driftsstödet avvecklas och ersätts med ett nytt redaktionsstöd som baseras på kostnader för redaktionell personal, vilket ger ett ökat fokus på journalistik. En central komponent är att vita fläckar-stödet förs in i redaktionsstödet och ges ökad vikt för att garantera nyhetsmedier över hela landet som bas för den lokala och regionala demokratin. Redaktionsstödet blir teknikneutralt, regleras i lag och får ett demokrativillkor. Förslaget är i allt väsentligt väl avvägt och behöver senast finnas på plats den 1 januari 2024 för att Sverige inte ska stå utan mediestöd då nuvarande EU-undantag för statsstöd till mediesektorn löper ut.

Två år av pandemi och publikbegränsningar har satt djupa spår i alla delar av kulturlivet, inte minst inom scenkonsten och bland landets konst- och kulturskapare. Den socialdemokratiskt ledda regeringen fattade beslut om omfattande kulturkrisstöd under pandemin för att säkra den akuta överlevnaden för branschen. Situationen inom kulturlivet är dock fortsatt skör. Verksamheterna påverkas fortsatt av pandemins efterverkningar. En stundande lågkonjunktur riskerar att återstarten kommer av sig och att det fria kulturlivet inte får en möjlighet att hämta sig från pandemin. Ökande elpriser leder till stora utgifter för små aktörer och intäkterna riskerar att minska ytterligare då hushållen inte har möjlighet att prioritera teaterbesök, konsert eller idrottsmatch i den utsträckning som önskas.

För att säkra det fria kulturlivets överlevnad behövs den stabilitet som den oberoende offentliga finansieringen ger. Socialdemokraterna anser därför att det behövs ett andra återstartsstöd för att ge det fria kulturlivet möjlighet att parera krisen. Bidraget ska dels säkra önskade effekter av det första återstartsbidraget, dels ge förutsättningar för kulturaktörer att vidta de åtgärder som behövs för att möta nya behov och samtidigt upprätthålla sitt fria skapande.

Den högerkonservativa regeringens kulturbudget innebär nedskärningar på barn och ungas kultur, fritid och idrottsutövande. Samtidigt som man halverar statens utvecklingsbidrag till kulturskolan, avgiftsbelägger man barnfamiljers besök på vissa museer som haft fri entré för både barn och deras föräldrar.

Den socialdemokratiska kulturpolitiken är förankrad i övertygelsen att klassklyftor och sociala orättvisor inte bara kommer till uttryck genom ekonomiska klyftor, utan också utifrån en kulturell ojämlikhet. De senaste årens undersökningar visar att barn och ungas fritidsaktiviteter och deltagande i kultur- och idrottslivet präglas av var man bor och föräldrarnas inkomst.

Vi socialdemokrater har ett fast förankrat mål om att bryta segregationen i Sverige och därmed öka tillgängligheten och delaktigheten i kulturen. Därför förlänger vi den fria entrén på statliga museer, höjer statens utvecklingsbidrag till kulturskolan med 100 miljoner samt utökar idrottsbudgeten för barn och unga med en satsning om 100 miljoner i relation till regeringens budget.

Folkbildningen har spelat en viktig roll i demokratins framväxt och fortsätter att spela en viktig roll i dess utveckling. Folkbildningen bidrar till att ge fler människor förutsättningar att aktivt delta i demokratin och i det demokratiska samtalet. Att människor i hela landet, tack vare studieförbunden och folkhögskolorna, kan delta i studiecirklar, kortare och längre kurser och kulturevenemang är av stor vikt. Folkbildningen står samtidigt inför en utmaning när det gäller att säkra att verksamheten som

finansieras av statsbidraget i alla led uppfyller demokratisyftet och överensstämmer med det demokratiska samhällets principer. Därför tillsatte den socialdemokratiskt ledda regeringen en utredning för att se över folkbildningens roll, syfte och finansiering. Folkbildningen spelar även en viktig roll för att utjämna de utbildningsklyftor som finns i samhället, däribland i arbetet med att ge stöd och vägledning till unga som varken arbetar eller studerar, till grupper som står långt från arbetsmarknaden, för nyanländas integrering i det svenska samhället och som stöd för asylsökande och flyktingar.

Återstart för kulturen

Två år av pandemi och publikbegränsningar har satt djupa spår i alla delar av kulturlivet, inte minst inom scenkonsten och bland landets konst- och kulturskapare. Den socialdemokratiskt ledda regeringen fattade beslut om omfattande kulturkrisstöd under pandemin för att säkra den akuta överlevnaden för branschen. Situationen inom kulturlivet är dock fortsatt skör. Verksamheterna påverkas fortsatt av pandemins efterverkningar. Därtill utmanas scenkonsten och konst- och kulturverksamheter, av minskade biljettintäkter och höga kostnader i spåren av inflation och ökade elpriser.

Mot bakgrund av detta anser Socialdemokraterna att ett särskilt stöd till kultursektorn om 90 mkr ska tillföras kulturens återstart och ska fördelas mellan Statens Kulturråd, Konstnärsnämnden och Författarfonden. Syftet är att fortsatt mildra de ekonomiska konsekvenserna av pandemin och skydda kulturverksamheter och konstnärer.

Fördelningen av beloppet innebär att 50 mkr tilldelas anslaget 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete och 40 mkr tilldelas anslaget 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer till Konstnärsnämnden och Författarfonden.

Det finns ett tydligt behov av stöd för att stimulera till återhämtning och säkra produktion, arbetstillfällen och kompetens inom sektorn. Aktörer som inte kunnat bedriva verksamhet saknar finansiering för att påbörja produktioner. Samtidigt riskerar kulturlivet att utarmas på konstnärlig och teknisk kompetens när personal byter bransch av försörjningsskäl. Även på längre sikt hotas kompetensförsörjningen på grund av risken att studenter hoppar av konstnärliga utbildningar. Nyutexaminerade riskerar att inte få möjlighet att etablera sig. De förändringar i beteenden och strukturer som utvecklats under pandemin ställer också krav på kultursektorn att utveckla nya arbetssätt.

Kulturskolan

I budgetpropositionen 2021 förstärktes det statliga bidraget till kommuner som bedriver kulturskola med 100 miljoner kronor och uppgår därmed till 200 miljoner kronor 2021. Beslut om 100 miljoner kronor gällde för 2023. Den högerkonservativa regeringen fullföljer nu beslutet den tidigare socialdemokratiska regeringen redan fattat.

Statens kulturråd har utvecklat bidraget i syfte att bl.a. förenkla ansöknings- och beredningsprocessen. Att stärka verksamhet i glesbygd samt i områden med socioekonomiska utmaningar har prioriterats i bidragsgivningen. Uppföljningar som Statens

kulturråd har genomfört visar att bidraget har använts för att utveckla kulturskoleverksamheten. Kulturskolorna breddar sin verksamhet genom att t.ex. nyanställa pedagoger som startat uppsökande verksamhet och nya undervisningsformer för att nå barn och unga som vanligtvis inte söker sig till kulturskolan. Under våren 2020 gick många kulturskolor över till distansundervisning i större utsträckning. Undervisning som sker i grupp samt uppsökande verksamhet har försvårats med anledning av pandemin.

Med anledning av kommunernas ansträngda ekonomi råder stor skillnad i kulturskolans utbud. Vissa kommuner har infört en avgiftsfri verksamhet och ett aktivt arbete med att nå kulturskoleovana grupper. Andra kommuner har höjt terminsavgiften som främst drabbar de barn och unga som växer upp under svåra ekonomiska villkor. Vi socialdemokrater vill utöka förutsättningarna för fler barn och unga att hitta kulturskolans fantastiska verksamhet. Det går också i överensstämmelse med vår ambition att bryta segregationen och öka delaktigheten i samhället. Därför menar vi att kulturskolan bör behålla utvecklingsbidraget på nivån 200 miljoner kronor även under 2023.

Vi socialdemokrater föreslår därför en ökning av anslaget 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete med 100 miljoner kronor.

Kultursamverkansmodellen

I juni 2022 tillsatte den socialdemokratiska regeringen en utredning för att se över kultursamverkansmodellen. Syftet är dels att hitta sätt att få mer kultur i hela landet. Kultursamverkansmodellen har funnits sedan 2011 och omfattar samverkan mellan staten, regionerna och kommunerna samt det civila samhället och de professionella kulturskaparna. Syftet med kultursamverkansmodellen är att den ska bidra till de nationella kulturpolitiska målen, ge ökade möjligheter till regionala prioriteringar och variationer och föra kulturen närmare medborgarna. Utredningen ska redovisas senast 29 september 2023. Denna utredning är ytterst viktig och prioriterad för oss socialdemokrater och vi ser fram emot utredningens förslag. Vi vill att regeringen ska utveckla och värna kultursamverkansmodellen.

Teater, dans och musik

För att stimulera kulturlivets återstart och bidra till en kvalitativ, fri scenkonst som finns tillgänglig i hela landet anser vi att medel bör avsättas till Statens kulturråds bidragsgivning för teater-, dans- och musikändamål. De fria aktörerna utgör en central del av scenkonstens infrastruktur, såväl inom arrangörskap som produktion, och spänner över ett brett fält av nyskapande kulturuttryck. Ofta rör det sig om små aktörer som därtill verkar med begränsade ekonomiska resurser och som drabbats särskilt hårt av pandemins konsekvenser.

Kungliga Operans lokaler

Operahuset är i behov av omfattande renovering. 2013 anslog dåvarande alliansregering 2 mkr i BP för detta ändamål. Det har under årens lopp framkommit att siffran saknade förankring i faktiskt underlag. Under den socialdemokratiskt ledda regeringen fick Statens fastighetsverk i uppdrag att göra en projektering för renoveringen. Den syftade till att åtgärda akuta brister i byggnaden, men mer omfattande utmaningar har under tiden framträtt. Operahuset saknar exempelvis repetitionsutrymmen för dansare och sångare, golvet på stora scenen lutar vilket utgör arbetsmiljöproblem för dansare och sångare. Projekteringen landade år 2019 i förslaget om En ny Opera i Operan (NOiO). Kostnaderna uppskattades till 4,3 miljarder kronor i 2021 års prisläge. I BP22 anslogs 177 mkr för akut renovering av tak och fasad.

Under våren 2022 har det framkommit att byggnaden är i ett betydligt sämre skick än befarat. Statens Fastighetskontor har inlämnat en hemställan om att Operan akut skulle behöva stängas och renoveras. För att enbart hantera den akuta renoveringen av byggnaden föreligger en kalkyl om 3,2 miljarder kronor i 2030 års kostnadsläge. Operans bedömning är att verksamhet inte kommer att kunna bedrivas efter en sådan renovering och NOiO-alternativet saknar i nuläget en uppdaterad projektering.

Mot bakgrund av detta bedömer vi socialdemokrater att frågan om Kungliga Operans lokaler måste få en långsiktig och hållbar lösning. Detta är en fråga som vi menar bör beredas gemensamt över blockgränsen.

Litteraturen, läsandet, språket

Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet. Genom satsningen Stärkta bibliotek avsatte den socialdemokratiska regeringen 250 miljoner kronor årligen 2018–2020. Statens kulturråd uppger att stödet har fått god spridning och möjliggjort för folkbiblioteken att utveckla sin verksamhet. Satsningen fick fortsatt finansiering om 150 miljoner kronor 2021 och 75 miljoner kronor 2022.

För 2023 planerade den socialdemokratiska regeringen att avsätta 75 miljoner kronor, vilket den högerkonservativa regeringen nu fullföljer. Samtliga kommuner sökte och beviljades bidrag under 2020, vilket innebär en ökad tillgänglighet och ett ökat utbud av biblioteksverksamhet i hela landet. Statens kulturråd uppger att flera bibliotek har fått planera om insatser under pandemin, samtidigt som digitala läsfrämjande satsningar har ökat. Ett flertal ansökningar har fokuserat på tillgänglighet för personer med kognitiv funktionsnedsättning efter att Statens kulturråd har publicerat en kunskapsöversikt inom området. Vi socialdemokrater vill fortsatt värna de svenska folkbiblioteken.

I Tidöavtalet finns en punkt som säger att ”kommuner och myndigheter ska vara skyldiga att informera Migrationsverket och Polismyndigheten när de kommer i kontakt med personer som vistas i Sverige utan tillstånd. Det innebär att myndigheter som en person kan komma i kontakt med får ett ansvar för att säkerställa personens lagliga rätt att vistas i Sverige. Genom informationsplikten ska möjligheterna att leva i landet utan tillstånd försvåras.”

I bibliotekslagen slås det fast att ”biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla”. Nyckelorden i denna portalparagraf är ”för alla”. Inte för några utan för alla – och utan undantag. Därför är det ytterst problematiskt att den högerkonservativa regeringen med stöd av Sverigedemokraterna i Tidöavtalet lägger fram intentionen att skapa en anmälningsplikt som i praktiken skulle göra alla offentliganställda – därmed även merparten av Sveriges bibliotekarier – skyldiga att informera Migrationsverket och Polismyndigheten när de kommer i kontakt med personer som vistas i Sverige utan tillstånd. Vi anser att detta är en oacceptabel ordning och utgör en allvarlig inskränkning i bibliotekslagens syftesbeskrivning samt folkbibliotekariernas yrkesroll.

Den högerkonservativa regeringen har i budgetpropositionen för 2023 aviserat att de vill utreda införandet av en kulturkanon, bl.a. en litterär kanon. Tyvärr saknas i budgeten en analys av varför en kulturkanon behövs och vad den ska tjäna för syfte. Kulturminister Parisa Liljestrand har uttryckt att det inte kan uteslutas att en kulturkanon kan komma att användas för att få svenskt medborgarskap. Det tar vi socialdemokrater starkt avstånd ifrån.

Vår uppfattning är att detta är en billig och symbolisk åtgärd för att åstadkomma en kulturell enighet i Sverige. När det gäller litteraturens område skulle en kanon rentav kunna vara kontraproduktiv och skapa ett statligt rättesnöre om vad som är god litteratur, tvärt emot den gängse uppfattningen att politiken ska hålla armlängds avstånd. Att den högerkonservativa regeringen har talat om att s.k. expertkommittéer ska avgöra vad som ska finnas i respektive kanon (en för varje konstområde) hjälper föga upp saken ur oberoendesynpunkt. Den litterära kanonen har blivit starkt kritiserad av Författarförbundet samt en rad författare och förläggare i Expressen 2022-11-09.¹ De säger: ”En statlig kanon hör inte hemma i en demokrati”.

I och med att syftesbeskrivning inte gjorts riskerar införandet av en kulturkanon åtgärda icke existerande problem. Att Sveriges unga ska bli läsande vuxna bör vara det självklara kulturpolitiska målet, istället fokuserar den högerkonservativa regeringen på att Sveriges unga ska ha hört talas om verk, veta utgivningsåret och en kort beskrivning om vad verket handlar om, som Lena Andersson skriver i Svenska Dagbladet 2022-11-12, <https://www.svd.se/av/lena-andersson>.²

Vi socialdemokrater är särskilt bekymrade över den rådande situationen avseende barns läsförståelse. Av landets 15-åringar är det 18 procent som inte når upp till basnivån i läsförståelse, vilket är grundläggande för fortsatt lärande. Samtliga undersökningar av skolelevs läskunskaper konstaterar att det finns samband mellan elevers läsförmåga och deras familjers socioekonomiska status.

Men det finns också samband mellan den bristande läsningen och vår digitala samtid. En rad internationella och svenska undersökningar pekar på att ungas bristande läsande handlar om konkurrensen mellan boken och de skärmar vi ständigt använder.

I en enkätundersökning från MUCF, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, har andelen unga mellan 16 och 25 år som svarar att de läser böcker på fritiden varje vecka halverats. Den har gått från 60 procent till dryga 30 procent mellan åren 2007 och 2018. Statens medieråds rapport Ungar & medier 2019 visar att läsandet av böcker eller tidningar når sin lägsta nivå någonsin. År 2012 läste 23 procent av alla 17–18-åringar på sin fritid. Motsvarande siffra för 2018 är 11 procent. Enligt Svenska

¹ 2022-11-09, <https://www.expressen.se/kultur/ide/en-statlig-kanon-hor-inte-hemma-i-en-demokrati/>.

² 2022-11-12 <https://www.svd.se/av/lena-andersson>.

Förläggareföreningen har svenska ungdomar ett påfallande mindre intresse för frivillig läsning än ungdomar i andra länder.

Vi noterar att den högerkonservativa regeringen inte lägger fram kraftfulla utbildningsambitioner för ökad läskunnighet, inte heller görs satsningar på skolbibliotek. Mot bakgrund av detta avvaktar vi utredningens direktiv och den högerkonservativa regeringens eventuellt kommande förslag om att införa en litterär kanon, liksom kanoner på andra konstområden. Vi vill att regeringen utvecklar sina ambitioner för ökat läskunnande och ökad läsning.

Bildkonst, arkitektur och design

Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön. Målet ska uppnås genom att

- hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden
- kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids
- det offentliga agerar förebildligt
- estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas tillvara och utvecklas
- miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla
- samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

Möjligheten att tillgängliggöra bild, form och konsthantverk för allmänheten och skapa arbetstillfällen och goda villkor för konstnärer är till stor del beroende av att det finns en infrastruktur med arrangörer och utställare över hela landet. Därigenom kan konsten tillgängliggöras för publiken. Vi vill att regeringen fortsatt ska värna bildkonst, arkitektur och design.

Enprocentsregeln

Enprocentsregeln är en ekonomisk princip för offentlig konst som innebär att cirka en procent av den totala budgeten avsätts för konstnärlig gestaltning vid ny-, om- och tillbyggnad. Enprocentsregeln bygger inte på förutbestämd given arbetsmodell, och det har aldrig funnits någon sådan. Därför finns stora variationer i hur regeln tillämpas och beräknas. Både mellan stat, region och kommun och mellan kommuner och regioner.

Enprocentsregeln ska tillämpas vid allt offentligt byggande – i stat, regioner och kommuner – och tillämpas oftare vid markanvisning till privata byggherrar. Vi vill att regeringen värnar och följer upp hur enprocentsregeln implementeras.

Konstnärernas villkor

De statliga bidragen och ersättningarna bidrar till att fler kan verka som konstnärer och bedöms därför bidra på ett avgörande sätt för att främja konstnärlig kvalitet, mångfald och konstnärlig utveckling. Under pandemiåren har de krisstipendier som delats ut av Konstnärsnämnden och Författarfonden spelat en avgörande roll för att säkerställa att

konstnärer kunnat fortsätta sin verksamhet. Krisstöden har tillsammans med den ordinarie stödgivningen bidragit till att konstnärer har kunnat fortsätta med att utveckla sitt konstnärskap, vilket är en viktig förutsättning för att alla ska ha möjlighet till kulturupplevelser. Pandemin har tydliggjort att många konstnärer arbetar under dåliga sociala och ekonomiska villkor, vilket riskerar att leda till att färre kan verka som konstnärer och att det därmed finns sämre förutsättningar för att uppnå de kulturpolitiska målen. Förutsättningarna för att verka som konstnär behöver därför förbättras. De analysunderlag som tagits fram har bidragit till en fördjupad förståelse för konstnärers ekonomiska och sociala situation. Biblioteksersättningen har bidragit till att skapa en långsiktig ekonomisk trygghet för författare och andra litterära upphovsmän samtidigt som möjlighet getts att utveckla den litterära verksamheten. Statens kulturråds arbete med att göra det statliga MU-avtalet allmänt känt och tillämpat bedöms ha bidragit till den positiva utvecklingen inom tillämpningen

Vi föreslår att medel avsätts för att stärka konstnärernas villkor som ett led i en förlängd återstart för kulturen. De professionella konstnärerna har en central roll för ett levande kulturliv i hela landet. Samtidigt har konstnärer varit särskilt hårt drabbade av pandemins ekonomiska konsekvenser, framför allt i form av uteblivna uppdrag och intäkter. Pandemin har synliggjort konstnärers utsatta ekonomiska och sociala situation och ytterligare försämrat situationen. Även om kulturlivet öppnar upp kommer konsekvenserna av pandemin för konstnärer att vara tydliga också framöver. För att stimulera en återstart och förbättra konstnärernas villkor behövs förstärkningar av såväl stipendie- och bidragsgivning som ersättningar till konstnärer för utfört arbete.

Den socialdemokratiska regeringen och upphovsmännens organisationer har kommit överens om en ny höjd nivå på biblioteksersättningens grundbelopp för 2022. Till följd av detta beräknas den totala biblioteksersättningen 2022 uppgå till cirka 184,8 miljoner kronor, vilket är en höjning med ca 3,7 miljoner kronor jämfört med 2021. Denna höjning av biblioteksersättningen stärker de litterära upphovsmännens villkor och skapar möjligheter för konstnärlig utveckling och förnyelse.

I oktober 2021 tillsatte den socialdemokratiska regeringen en utredning för att se över reglerna för sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Utredningen syftar till att förbättra möjligheten för företagare att få ökad trygghet och bättre förutsägbarhet i vad som gäller för dem. Konstnärer och kulturskapare tar i dag del av det sociala trygghetssystemet i lägre utsträckning än andra och bristerna synliggjordes särskilt under pandemin. Utredningen ska lämna sitt betänkande den 20 april 2023. Branschen har stora förväntningar på att systemet ska förbättras. Vi socialdemokrater ser fram emot att kunna förbättra situationen för företagare inom kulturområdet.

Arkiv

Myndigheternas arkiv ska bevaras, hållas ordnade och vårdas så att de tillgodoser

- rätten att ta del av allmänna handlingar
- behovet av information för rättskipningen och förvaltningen
- forskningens behov.

Vi vill att regeringen värnar och utvecklar våra arkiv.

Kulturmiljö

Statens stöd till kulturmiljövård finns för att möta behovet av vårdinsatser i kulturmiljöer över hela landet. Bidraget till kulturmiljövård har avgörande betydelse för att en mångfald av kulturmiljöer ska kunna bevaras och utvecklas. Bidraget utgör även ett viktigt stöd för möjligheten att bevara och föra vidare det immateriella kulturarvet. Bidrag till kulturmiljövård främjar ett levande kulturarv som är angeläget för människor i dag och som bevaras för kommande generationer. Vi vill att regeringen värnar, främjar och utvecklar Sveriges kulturmiljöer.

Museer och utställningar – fri entré

Vi vill att satsningen på fri entré på statliga museer ska förlängas och förstärkas, inte avbrytas som den högerkonservativa regeringen föreslår. Reformen med fri entré på de statliga museerna möjliggjorde för många fler grupper att ta del av vårt gemensamma kulturarv. Inte minst lockade fri entré grupper som aldrig tidigare besökt ett museum, t.ex. barnfamiljer med låga inkomster, att besöka våra museer. Fri entré-reformen på statliga museer pågick 2005 samt 2006. Därefter avbröt alliansregeringen denna reform.

Fri entré på museer är också en viktig integrationsskapande åtgärd. Trots detta avskaffade den högerkonservativa regeringen den fria entrén direkt efter valet 2006. Den socialdemokratiskt ledda regeringen återinförde fri entré 2015. Nu vill den högerkonservativa regeringen avskaffa reformen igen.

Vi föreslår att fri entré på statliga museum förlängs. Anslaget 8:1 Centrala museer, myndigheter tillförs därför 100 mkr.

Vi vill också på sikt verka för att det blir fri entré även på de regionala museerna.

Skansen

Friluftsmuseet Skansen har 370 byggnader och anläggningar, varav drygt 190 av dem är kulturhistoriska byggnader av museikaraktär.

Fuktskador, vattenläckor och skadade tak gör att många av husen är i stort behov av underhåll. Skansens vd menar att det länge funnits en brist på resurser för att klara av underhållet.

Skansen har förlorat sitt pandemistöd på 15 miljoner kronor och enligt den högerkonservativa regeringens budget får Skansen ett lägre anslag 2023 än 2022. Vår bedömning är att Skansen behöver ett fortsatt stöd.

Socialdemokraterna som står upp för hela svenska folkets Skansen, ett älskat besöksmål av såväl svenskar från hela landet som turister. Skansen är ett utmärkt exempel på tillgängliggörandet av vårt kulturarv. Vi föreslår att anslaget 8:2 Statliga museer, stiftelser tillförs 10 mkr – avseende Skansen.

Trossamfund

Statens stöd till trossamfund ska bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktig inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg.

Det statliga stödet till trossamfunden bidrar till att samfunden kan bedriva en verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg. Trossamfunden är en viktig del av det civila samhället och bidrar till sammanhållning och gemenskap. Samfunden finns till för alla människor oavsett trossamfund vid kriser och katastrofer. Religionsfriheten och föreningsfriheten är centrala för den svenska demokratin och ska värnas. Sverige är ett av de mest sekulariserade länderna i världen och har samtidigt en av världens mest mångreligiösa befolkningar. Kunskap om religion och trossamfund vid myndigheter, kommuner och allmänhet bidrar till att förbättra dialogen mellan trossamfunden och samhällets övriga aktörer. Myndigheten för stöd till trossamfund arbetar bl.a. med att bidra med kunskap om religion och samfundsliv i Sverige och har hand om frågor om trossamfundens roll i krisberedskapen. Myndigheten har märkt av en allt större efterfrågan från bl.a. kommuner och regioner på kunskapsstöd i dessa frågor. Under pandemin, när trossamfundens roll i krisberedskapen synliggjorts, har efterfrågan ökat ytterligare.

Den socialdemokratiska regeringen har lagt fram en proposition (Statens stöd till trossamfund samt demokrativillkor vid stöd till civilsamhället, prop. 2021/22:272) om demokrativillkor avseende bidragsgivning till bl.a. trossamfund. Den högerkonservativa regeringen har dragit tillbaka denna proposition. Vi anser det nödvändigt med en reformering av lagstiftningen avseende det statliga stödet till trossamfunden, bl.a. med ett förtydligat demokrativillkor. En viktig del i arbetet är att säkerställa att statsbidrag lämnas till organisationer som i sin verksamhet respekterar demokratins idéer. Vi menar att åtgärder skyndsamt måste sättas in. Det är därför beklagligt att den högerkonservativa regeringen har stoppat demokrativillkorspropositionen, en proposition som man stödde före valet.

Film

Riksdagen har antagit följande mål för filmpolitiken:

- utveckling och produktion av värdefull svensk film sker kontinuerligt och i olika delar av landet
- allt fler ser värdefull film som sprids och visas i olika visningsformer i hela landet
- filmarvet bevaras, används och utvecklas
- svensk film sprids alltmer utomlands och kvalificerat internationellt utbyte och samverkan sker på filmområdet
- barn och unga har goda kunskaper om film och rörlig bild och ges möjligheter till eget skapande
- jämställdhet och mångfald präglar filmområdet
- filmen bidrar till att stärka yttrandefriheten och det offentliga samtalet.

Vi vill att regeringen fortsatt ska främja och utveckla svensk film.

Medier

Målen för mediepolitiken är att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadlig mediepåverkan.

Den socialdemokratiska regeringen tillsatte en utredning om ett reformerat press- och mediestöd som presenterades i juni 2022. Vi delar i stort utredningens resultat och förslag som syftar till att ge ett teknikneutralt mediestöd som ska bidra till att det finns nyhetsmedier över hela landet.

Att kunna ta del av fri och oberoende journalistik är en förutsättning för att delta i det demokratiska samtalet, bilda sig en välgrundad uppfattning och att kunna ta del av ansvarsutkrävning och granskning av makten. En stark, självständig och livskraftig mediesektor i hela landet är kort sagt en grundbult i vår demokrati. Dagens presstöd infördes på 1970-talet och behöver reformeras för att möta de utmaningar som branschen nu står inför. Förslaget från Mediestödsutredningen innebär i korthet att det upplagebaserade driftstödet avvecklas och ersätts med ett nytt redaktionsstöd som baseras på kostnader för redaktionell personal, vilket ger ett ökat fokus på journalistik. En central komponent är att vita fläckar-stödet förs in i redaktionsstödet och ges ökad vikt för att det ska finnas nyhetsmedier över hela landet som bas för den lokala och regionala demokratin. I förslaget blir redaktionsstödet teknikneutralt, regleras i lag och får ett demokrativillkor. Förslaget är i allt väsentligt väl avvägt och behöver finnas på plats den 1 januari 2024 för att Sverige inte ska stå utan mediestöd då nuvarande stöd löper ut. Men medielandskapet förändras hastigt och drastiskt och vi vill för framtiden se en bred parlamentarisk utredning om mediepolitiken. Vi vill att regeringen prioriterar utvecklingen på medieområdet.

Grundlagsskydd av public service

Fri och oberoende media har en viktig demokratisk uppgift genom att spegla den politiska debatten och granska makthavare. Här utgör public service en omistlig del. Sveriges Radio och Sveriges Television ska ha ett brett utbud av nyheter, samhälls- och kulturprogram, film, dokumentärer och nöjesprogram.

Vi socialdemokrater ser att Sverige behöver ett starkt public service med ett brett uppdrag och en långsiktig, självständig och stabil finansiering. Det ska inte vara möjligt för politiker som vill ta makten över medierna att med snabba beslut beskära public services möjligheter att verka. Socialdemokraterna vill grundlagsskydda public service och dess oberoende.

Ungdomspolitik

Målet för alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år är att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen

Ungas inflytande och delaktighet är en central del av ungdomspolitik. I en levande och jämlik demokrati är det viktigt att alla unga har de kunskaper, verktyg och förmågor som krävs för att aktivt kunna föra sin talan och delta i demokratins processer. Det är

också viktigt att unga har förutsättningar att organisera sig. Statsbidraget till barn- och ungdomsorganisationer bidrar till det på ett betydelsefullt sätt.

Den 22 juni 2022 tillsatte den socialdemokratiska regeringen en utredning om en öppen fritidsverksamhet för ungdomar. Syftet var att utreda frågan om att erbjuda barn och unga en meningsfull fritid och därmed agera brottsförebyggande.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2023. Vi socialdemokrater ser fram emot förslag i den kommande utredningen. Vi vill att regeringen utvecklar förslag för att stärka ungdomars levnadsvillkor.

Politik för det civila samhället

Villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Detta ska ske i dialog med det civila samhällets organisationer genom att

- utveckla det civila samhällets möjligheter att göra människor delaktiga utifrån engagemanget och viljan att påverka den egna livssituationen eller samhället i stort
- stärka förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden både som röstbärare och opinionsbildare och med en mångfald verksamheter
- fördjupa och sprida kunskapen om det civila samhället.

Det civila samhällets organisationer i Sverige är fristående och självständiga från staten. Att bilda en förening eller ett kooperativ är ett sätt att lösa gemensamma behov som skiljer sig från lösningar inom ramen för marknaden, staten eller familjen. Organisationerna arbetar primärt med samhällliga mål som medlemmarna vill lösa eller har nytta av. Syftet är inte att göra vinst och det är inte heller möjligt att göra några stora vinster på verksamheten, utan eventuellt överskott återinvesteras i regel i verksamheten.

Civilsamhället är komplext och organisationerna ser väldigt olika ut. Ett sätt att beskriva det är att civilsamhället i Sverige har tre olika ben. Det första benet är det ideella föreningslivet som helt bygger sin verksamhet på människors frivilliga engagemang, det andra benet är idéburna organisationer som bedriver offentligt finansierad välfärd med anställd personal och det tredje benet är den sociala ekonomin, eller civilsamhällets företagande, med verksamheter inom olika sektorer som primärt arbetar med samhällliga mål eller medlemsnytta, är demokratiskt styrda och återinvesterar eventuellt överskott.

På senare år har det skett en glidning där ett antal myndigheter hävdar att samma regler som gäller för privat näringsverksamhet ska gälla ideell föreningsverksamhet. Ibland har frågan kommit upp för att ett företag drivit ett rättsfall, ibland har myndigheterna agerat på eget initiativ, ofta med hänvisning till EU-lagstiftning. Denna utveckling förändrar förutsättningarna för ideell föreningsverksamhet och tvingar föreningarna att anpassa sig till lagstiftning som är skriven för vinstsyftande aktörer på en marknad, alltså för aktörer som agerar utifrån en helt annan logik.

Socialdemokraterna anser att det ideella föreningslivet inte ska lyda under marknadslogikens regler. Den här glidningen har skett i strid med en bred politisk enighet om att värna det civila samhällets särart. Det är samtidigt viktigt att säkerställa att regler som är skapade för det ideella föreningslivet inte missbrukas av vinst-

drivande aktörer. Vi anser att det är nödvändigt att i grunden genomlysna dessa frågor och skapa en hållbar politik.

Vi socialdemokrater vill värna det ideella föreningslivets särart. Ideell föreningsverksamhet ska inte behöva anpassa sig efter regler utformade för kommersiell verksamhet.

Vi vill att det tas fram riktlinjer för hur myndigheter ska hantera ideell föreningsverksamhet som värnar civilsamhällets särart.

Vi ser med oro på de utspel som företrädare för regeringens samarbetsparti Sverigedemokraterna har uttryckt avseende att dra in statligt stöd till civilsamhällesorganisationer som kritiserar den högerkonservativa regeringens politik. Ett exempel är att ledande företrädare för Sverigedemokraterna vill stoppa statligt bidrag till Civil Rights Defenders, som hävdar att Tidöavtalet – regeringsavtalet mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna – på flera punkter i överenskommelsen bryter mot internationella överenskommelse och konventioner. Politisk påverkan är mycket allvarligt och vi socialdemokrater kommer att bevaka denna fråga mycket noggrant.

Idrottspolitik och ungas idrottande

Statens stöd till idrotten är till för att ge alla möjlighet att motionera och idrotta, att främja en god folkhälsa, att stödja en fri och självständig idrottsrörelse samt att ge alla i Sverige positiva upplevelser av idrott som underhållning. Stöd till barn och ungdomar ska lämnas till verksamhet som bedrivs ur ett barnrättsperspektiv. Svensk föreningsidrott skapar goda möjligheter till integration – i en idrottsklubb, i ett lag möts alla på lika villkor och det bygger broar mellan människor. Riksidrottsförbundet bedriver idag en inkluderande verksamhet som syftar till integration. Detta är en utveckling som vi socialdemokrater fortsatt vill stödja.

Stöd kan även lämnas till sådan verksamhet som stärker idrottsutövares internationella konkurrenskraft.

Idrottsrörelsen arbetar med att återstarta efter en svår nedstängning under pandemin. Pandemins inverkan på idrottsrörelsen och folkhälsan är omfattande. Allt fler unga är stillasittande och har under pandemin lämnat ett aktivt medlemskap i någon idrottsförening. Därtill behövs stora satsningar för att få fler ideellt föreningsaktiva ledare, tränare, domare och styrelsemedlemmar att hålla verksamheterna och rörelsen igång.

Vi som land utmärker oss vad gäller föreningsdriven folkrörelseidrott. Ska denna bestå måste investeringar göras i dess verksamheter och anläggningar. Vi socialdemokrater har tidigare gått fram med flera satsningar för att stärka idrottsrörelsen uppgående till 3,5 miljarder kronor i stöd under pandemin, särskilda satsningar på barn och ungas idrottande samt 300 miljoner i återstartsstöd 2022.

Vi ser ett fortsatt behov av ytterligare insatser för ungas idrottande. Vi föreslår att anslaget 13:1 Stöd till idrotten förstärks med 100 mkr för bidrag till ungas idrott.

Statlig idrottsanläggningsfond

Det råder brist på anläggningar i flera delar av landet. Många kommuner har stort behov av att renovera och att bygga nya idrottshallar, hockeyhallar och simhallar. Brist finns också på kunskap och samordning kommuner emellan. För att stimulera byggande genomförde den socialdemokratiskt ledda regeringen en samordningsåtgärd på 80 mkr och utökade Centrum för idrottsforskning uppdrag. Detta är dock inte tillräckligt. Kommunerna efterfrågar möjlighet till delfinansiering för nybyggnation och renovering av anläggningar. Mot bakgrund av detta menar vi socialdemokrater att frågan om en statlig idrottsanläggningsfond ska utredas.

Fritidskort

Den högerkonservativa regeringens förslag om fritidskort bär med sig en känsla av "fattigvård" – vi menar att det varit bättre att stödja svensk idrott så att avgifterna kan hållas nere. Det är också en administrativ dyr reform – under 2023 får inte några barn och unga del av den högerkonservativa regeringens fritidskortssatsning. De 50 miljoner som avsatts under 2023 ska gå till att "ta fram nödvändig infrastruktur". Vi ser inte att detta är välanvända 50 miljoner för barns och ungas idrottande.

51-procentsregeln

Den svenska folkrörelsedrivna idrotten baseras på idén att den ska vara självständig och självstyrande. Det är medlemskapet som ska ligga till grund för föreningsmodellen. Arbetet sker i idrottsklubbar och föreningar med Riksidrottsförbundet som den samlade organisationen och stämman som dess högst beslutande organ. Därför är det enbart idrottsrörelsens medlemmar som kan ändra i dess stadgar och något som politiken ska hålla sig ifrån. Vi beklagar att den högerkonservativa regeringen inte förstår detta och därmed ger uttryck för att frångå modellen för beslutsfattande inom idrotten. Den högerkonservativa regeringen verka vilja frångå idrottsrörelsens och medlemskapets värde och tyngd, framför enskilda privata kapitalägare. Att ifrågasätta 51-procentsregeln handlar i grunden om att frångå tanken om idrott som främst medlemsdrivet. Vi socialdemokrater vill stödja idrottsrörelsen och vill verka för att 51-procentsregeln blir kvar.

Friluftslivspolitik

Friluftsliv är en hörnsten i naturvårdspolitiken. Oavsett förutsättningar ska alla människor, däribland barn och unga, ha möjlighet att vistas i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund. Vi socialdemokrater anser att förutsättningarna för människor att utöva friluftsliv ska fortsätta att utvecklas i alla delar av landet. Nationalparker och natur- och kulturresevat är viktiga för friluftslivet och lockar miljoner besökare varje år. De är också betydelsefulla för landsbygdsutveckling och för både lokal och regional utveckling. Den fortsatta utvecklingen av natur- och kultur-baserad turism är en betydelsefull del av en hållbar turism och besöksnäring genom den

sysselsättning och de bidrag till den lokala ekonomin som denna turism skapar. Landets många naturreservat spelar en mycket stor roll för utövande av alla sorters friluftsliv som vandring, ridning, cykling, svampplockning, fiske, paddling m.m. En stor del av friluftslivet utövas nära bostaden eller tätorten. Därför är det mycket viktigt att bevara en grön infrastruktur i och omkring städer och tätorter, inte minst i kommuner med stark bebyggelseutveckling. Ansvar för att se till att friluftslivet har goda förutsättningar är delat mellan stat och kommun och mellan många myndigheter. En fortsatt god samordning är därför viktig.

Folkbildning

Folkbildningen i Sverige har en särställning som en bred arena för utbildning, bildning och delaktighet. Folkbildningen är viktig i arbetet med att möta en rad samhällsutmaningar, till exempel att stärka ett aktivt deltagande i samhället för alla människor, att ge människor fler möjligheter att utbilda sig eller att byta yrkesinriktning mitt i livet, att ge nyanlända och andra utrikes födda möjlighet till etablering i arbetsliv och samhälle samt att tillhandahålla ett rikt, tillgängligt och inkluderande kulturliv i alla delar av landet.

Folkhögskolan är som utbildningsform unik eftersom den når deltagare som andra utbildningsformer inte når och stödjer deltagarna att komma vidare till arbete och fortsatta studier. Folkhögskolan erbjuder därmed en andra och en annan chans till utbildning. Den socialdemokratiska regeringen har under flera år byggt ut folkhögskolan inom ramen för kunskapslyftet. Utbildningsbehoven bland vuxna är fortsatt stora och det behöver finnas olika utbildningsalternativ för t.ex. unga vuxna, utrikes födda och personer som inte har uppnått målen för en gymnasieutbildning.

Finansieringsansvaret för folkbildningen är delat mellan stat, regioner, kommuner och huvudmän. Principen om delat finansieringsansvar är viktig att upprätthålla. Folkhögskolorna erbjuder också studiemotiverande folkhögskolekurs och etableringskurs på folkhögskola i samarbete med Arbetsförmedlingen. Vi socialdemokrater bedömer att dessa kurser utgör ett viktigt steg på vägen till vidare studier, inom t.ex. allmän kurs och till etablering på arbetsmarknaden

Vi föreslår att anslaget 14:1 Bidrag till folkbildningen förstärks med 200 mkr för 2023 – avsett för folkhögskoleplatser.

Utredning om folkbildningen

Den socialdemokratiska regeringen tillsatte i juni 2022 en utredning – U 2022:01 Styrning och uppföljning av folkbildningen – vägval inför framtiden. Uppdraget ska redovisas senast den 19 februari 2024. Vi socialdemokrater ser fram emot utredningens förslag.

Spelmarknaden

Efter omregleringen av spelmarknaden har statens möjligheter att kontrollera det spel som riktas till svenska konsumenter ökat avsevärt. För att uppnå målen är en effektiv och ändamålsenlig tillsyn avgörande. Arbetet för att stänga ute olicensierat spel är fortsatt prioriterat. Möjligheterna för allmännyttig ideell verksamhet att erhålla finansiering genom intäkter från spel är fortsatt en prioriterad fråga. Effekterna av omregleringen behöver kontinuerligt följas upp och åtgärder vidtas om målen inte uppnås.

Vi beklagar den högerkonservativa regeringens beslut att inte gå vidare med förslaget att införa krav på måttfullhet vid marknadsföring av spel. Detta riskerar att öppna upp för aggressiv marknadsföring utan en helhetsbedömning. I proposition 2022/23:KrU2 En förstärkt spelreglering föreligger ett förslag som anger på vilket sätt en måttfull marknadsföring ska vara och vikten av en helhetsbedömning. Kommersiella budskap ska begränsas till relevanta fakta rörande spelet, presenterade i så saklig form som möjligt och utan ovidkommande inslag. Marknadsföringen ska inte framställa spel som något socialt attraktivt eller antyda att spel bidrar till social framgång. Inte heller ska det finnas antydningar om att spel kan vara ett alternativ till arbete, en lösning på finansiella problem eller en form av finansiell investering. Vidare ska budskapens utformning, samt deras färg, bild, typografi, layout etc. bedömas utifrån kravet på måttfullhet. Det innebär att varken direktmarknadsföring eller utomhusreklam, som sådan, är oförenlig med kravet på måttfullhet, utan får bedömas utifrån en helhetsbedömning. För att uppfylla kravet på måttfullhet ska marknadsföringen inte heller vara påträngande (prop. 2016/17:8 s. 46). Vägledning för bedömningen finns bl.a. i Konsumentverkets praxis och allmänna råd, i Europeiska kommissionens rekommendation 2014/478/EU av den 14 juli 2014 om principer för att skydda konsumenter och spelare i samband med onlinespeltjänster och för att förhindra att underåriga spelar onlinespel om pengar samt i branschorganisationernas riktlinjer för marknadsföring. Som ett exempel på vad som kan anses strida mot måttfullhetskravet kan nämnas marknadsföring som förmedlar bilden av att spel är riskfritt eller liknande om så inte är fallet. Det får också anses strida mot kravet på måttfull marknadsföring att exempelvis ange att ett erbjudande är gratis, om det krävs att spelaren själv måste satsa pengar eller göra någon annan motprestation, som t.ex. att lämna person- eller kontaktuppgifter, för att kunna ta del av det (prop. 2017/18:220 s. 164 och 328).

Det finns anledning att ta oron för att marknadsföringen har en stark påverkan på bl.a. barn och ungdomar på allvar. Marknadsföringen av spel riskerar dessutom att påverka personer med spelproblem negativt och kan leda till mycket allvarliga konsekvenser för både den enskilde och hans eller hennes närstående. Vi förordar därför på samma sätt som propositionen ett justerat krav på måttfullhet. Den närmare innebörden av måttfullhetskravet bör även fortsättningsvis utvecklas genom praxis. Det finns dock skäl för att i spellagen förtydliga att det vid den helhetsbedömning som ska göras ska tas särskild hänsyn till hur riskfyllt det spel som marknadsförs är. Vi ansluter oss därför till förslaget om att en helhetsbedömning ska göras för att avgöra om marknadsföringen är måttfull. Vid bedömningen ska det särskilt beaktas hur stor risk det aktuella spelet innebär för utvecklande av spelproblem och i vilken utsträckning marknadsföringen riskerar att nå personer under 18 år.

I oktober 2021 presenterade den socialdemokratiska regeringen Manipulation av idrottsresultat, där s.k. matchfixning beskrivs som ett allvarligt hot mot idrotten. I

samband med omregleringen av spelmarknaden stärktes arbetet mot matchfixning. Vi socialdemokrater vill se fortsatta insatser inom detta område.

Lawen Redar (S)

Lars Mejern Larsson (S)

Azadeh Rojhan (S)

Ewa Pihl Krabbe (S)

Kristoffer Lindberg (S)

Louise Thunström (S)

Annette Rydell (S)